

ВЕЛЕСНІВСЬКИЙ ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ

ВЕЛЕСНІВ... УСЛУХАЙТЕСЯ В ЦЕ СЛОВО І, ДАЛЕБІ, ЗАЧУЄТЕ В НЬОМУ ВІДГОМІН КІЛЬКОХ ТИСЯЧ РОКІВ. ВЕЛЕС БУВ ДЛЯ НАШИХ СЛОВ'ЯНСЬКИХ ПРАЩУРІВ БОГОМ-ПОКРОВИТЕЛЕМ СКОТАРСТВА, БАГАТСТВА, ТОРГІВЛІ ТА ПОЕЗІЇ. А КОЛИ ЗАВІТАЄТЕ СЮДИ, НА МОНАСТИРИЩИНУ, КОЖЕН ПОКАЖЕ ВАМ ГОРОДИЩЕ ПРЕДКІВ-РУСИЧІВ НА СТІМКІЙ ГОРІ СПАС У ГУСТОМУ ЗАЛІСЬКОМУ ЛІСІ, ЩО НЕПОДАЛІК ВЕЛЕСНЕВА. ГОРОДИЩЕ X-XIII СТ. ЗАЙМАЄ БЛИЗЬКО ДВОХ ГЕКТАРІВ, МАЄ ЕЛІПСОПОДІБНУ ФОРМУ І ВИДОВЖИЛОСЬ ІЗ ПІВДЕННОГО СХОДУ НА ПІВНІЧНИЙ ЗАХІД, ОТОЧЕНЕ ТРЬОМА ОБОРОННИМИ ВАЛАМИ ВИСОТОЮ ВІД 5 ДО 10 МЕТРІВ, ШИРИНОЮ ВІД 4 ДО 6 МЕТРІВ.

Незвичайної краси село Велеснів розкинулось на берегах річки Коропець, лівої притоки Дністра, неподалік міста Монастириська. Перша писемна згадка про нього датується 1454 роком у книжках Akty Grodzkie i Ziemskie як володіння Теодорика з Бучача. Наукові працівники Тернопільського обласного краєзнавчого музею Ігор Герета і Остап Черемшинський у травні 1968 року на території Велеснева відкрили поселення Трипільської культури. Тут знайдено багато археологічних пам'яток: кам'яні сокири, крем'яні наконечники стріл, ножі, серпи, долота, скреблі, глиняні жіночі скульптурки, прясла, грузила, фрагменти посуду, залізну стрілу періоду Київської Русі, намистини, козацькі люльки часів Визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького.

Переказати всю історію нашого села неможливо. Тому зупинюсь на найбільш вікопомних датах. 9 травня 1871 року у Велесневі в сім'ї церковного дяка народився Володимир Гнатюк — великий вчений, видатний письменник і літературознавець, етнограф і фольклорист, мовознавець і перекладач, видавець і громадсько-культурний діяч, секретар Наукового товариства імені Шевченка (1898—1926 рр.), дійсний член Філологічної комісії НТШ (1899 р.), член-кореспондент Російської академії наук (1902 р.), член Наукового товариства

Narodopisne Spolecnosti Iceskoslovenske (1905 р.), лауреат премії імені Івана Котляревського (1913 р.), академік Всеукраїнської академії наук (1924 р.), член Віденської та Празької академії наук, наукових товариств Австрії, Німеччини, Швеції, почесний член «Просвіти» в Ужгороді (1921 р.) та у Львові (1925 р.).

У селі діє греко-католицька церква Перенесення мощей Святого Отця Миколая. Збудована 1864 року, в ній 30 травня 1871 року охрестили Володимира Гнатюка священники світільник о. Маркил Соневицький (1843—1930 рр.) і парох о. Савин Северин Вітковицький (1833—1876 рр.). У цій церкві дякував уродженець села Коропця Михайло Гнатюк, батько майбутнього вченого. Ця церква згоріла під час Першої світової війни в 1914 році. Теперішня побудована з каменю в 1920—1922 роках.

Під час Першої світової війни Велеснів був спалений (залишилося лише п'ять хат). Олекса Бойко, Тимотей Бойко, Семен Кіт, Олекса Кріслатий, Іван Торконяк воювали на фронтах українсько-польської війни, загинули в боях УСС, вояки Української галицької армії — Теодор Дудяк, Микола Кіт, Яків Ремезюк, Григорій Рудик, Дмитро Фігура. Під час Польської окупації мешканці Велеснева брали активну участь у страйку сільськогосподарських робітників у 1934 році. У 20—30-х роках у Ве-

лесневі діяли читальня «Просвіти», товариство «Луг», хор, аматорський гурток, оркестровий, «Рідна школа», «Сільський господар», дитячий садок. 1938 року відсвятковано 60-річчя товариства «Просвіта», насипано символічну могилу борцям за волю України (відновлена і освячена 22 серпня 1993 року), проведено протиалкогольну акцію. 1942 року відновлено діяльність товариства «Просвіта» і дитячий садок.

3 липня 1942 року у Велесневі з батьками замешкав Остап Черемшинський, засновник і директор Етнографічно-меморіального музею Володимира Гнатюка, заслужений працівник культури України, член НТШ (етнографічна комісія) у Львові, почесний краєзнавець України, лауреат премії імені Павла Чубинського, почесний член Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка, почесний громадянин Велеснева, кавалер ордена «За заслуги» III ступеня (2002р.)

У Велесневі народилося багато видатних людей, зокрема члени ОУН: Микола і Михайло Ільківи, Гелена Ільків-Гук, Михайло Торконяк, Анастазія Пастух-Ільків, Марія Гук, Дмитро Бойко, Михайло Фігура, Костянтин Пашко, вояк УПА Михайло Ільків; педагог-відмінниця освіти України, членкиня Всеукраїнської спілки краєзнавців, Національної спілки журналістів України, Наукового товариства імені Шевченка, вишивальниця Романа Черемшинська, композитор, співак і поет, заслужений працівник культури України Василь Ільків, фольклорист і музикант Микола Гук, поетеса і співачка Марія Гримак.

Романа ЧЕРЕМШИНСЬКА,
співзасновниця, директорка
Велеснівського етнографічно-меморіального музею
Володимира Гнатюка.

с. Велеснів Монастириського району.